

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ФІЛОЛОГІЇ ТА МАСОВИХ КОМУНІКАЦІЙ

**СТУДІЇ З ІНФОРМАЦІЙНОЇ НАУКИ, СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ
ТА ФІЛОЛОГІЇ В СУЧАСНОМУ СВІТІ**

Збірник матеріалів
III Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю

23-24 жовтня 2025 року

Київ – 2025

Редакційна колегія:

Ю.О. Демидова, кандидат педагогічних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи та молодіжної політики МДУ (голова),
І.В. Мельничук, кандидат філологічних наук, доцент,
декан факультету філології та масових комунікацій МДУ (заст. голови),
В.О. Кудлай, кандидат наук із соціальних комунікацій, завідувач кафедри інформаційної діяльності МДУ,
О.В. Євмененко, кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української філології МДУ,
І.О. Петрова, кандидат історичних наук, доцент кафедри інформаційної діяльності МДУ,
О.О. Федотова, доктор історичних наук, старший науковий співробітник, професор кафедри інформаційної діяльності МДУ.

Затверджено на засіданні кафедри інформаційної діяльності
(протокол № 3 від 18.11.2025)

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою факультету філології та масових комунікацій Маріупольського державного університету
(протокол № 3 від 19.11.2025)

Студії з інформаційної науки, соціальних комунікацій та філології в сучасному світі : зб. матер. III Всеукраїнської наук.-практ. конф. з міжнародною участю, м. Київ, 23-24 жовтня 2025 р. / Маріуп. держ. ун-т ; ред. Ю.О. Демидова, І.В. Мельничук; упоряд. В.О. Кудлай, О.В. Євмененко, І.О. Петрова, О.О. Федотова. – Київ : МДУ, 2025. – 500 с.

Збірник містить матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «СТУДІЇ З ІНФОРМАЦІЙНОЇ НАУКИ, СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ ТА ФІЛОЛОГІЇ В СУЧАСНОМУ СВІТІ», яка відбулася 23-24 жовтня 2025 року з ініціативи кафедри інформаційної діяльності Маріупольського державного університету.

В конференції взяли участь представники освітянської, наукової, фахової спільнот України та Європейського Союзу.

У тематичних напрямках учасниками конференції розглянуті актуальні питання інформаційної науки, соціальних комунікацій та філології в сучасному світі, інформаційні технології та інтернет ресурси у діяльності сучасних інформаційних агенцій, бібліотек, служб діловодства та архівів, виклики у підготовці фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи, культурології, філології, журналістики та інших, дотичних до соціальних комунікацій спеціальностей, особливості інформаційної та документознавчої діяльності, менеджменту та маркетингу у сфері соціальних комунікацій, культури та мистецтва, прикладних студій та інновацій в журналістиці, рекламі та зв'язках з громадськістю, інноваційних технологій в мовознавстві та літературознавстві, тенденцій розвитку україністики в умовах становлення інформаційного суспільства.

Видання адресоване науковцям, викладачам, здобувачам та усім, хто цікавиться сучасними проблемами розвитку інформаційної науки, філології, журналістики, документознавства, бібліотекознавства та архівознавства.

Відповідальність за зміст, достовірність, оригінальність поданих матеріалів несуть автори опублікованих у збірнику доповідей

© Автори тез, 2025

© МДУ, 2025

Література

1. Кузнецова Г. П., Корчова О. М. Комунікативістика й академічна культура в підготовці фахівців освітньої галузі: межі перетину та впливу «Наукові інновації та передові технології» (Серія Педагогіка). Київ, 2025. Вип.6 (46). С. 1060–1075 URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/issue/view/363/465> (дата звернення: 15.10.2025).
2. Кузнецова Г. П. Формування професійної компетентності майбутніх учителів української словесності в процесі опанування фонетики (на прикладі «Української Граматики» Є. Тимченка). «Суспільство та національні інтереси» (Серія: Освіта/Педагогіка). 2024. Вип. №6 . С. 142–159. 538 с. [https://doi.org/10.52058/3041-1572-2024-6\(6\)-142-158](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2024-6(6)-142-158) (дата звернення: 15.10.2025).
3. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: підручник. Полтава : Довкілля-К, 2008. 711 с.
4. Семенюк О. А., Паращук В. Ю. Основи теорії мовної комунікації : навч. посіб. Київ : ВЦ «Академія», 2010. 240 с.
5. Селігей П. Світло і тіні наукового стилю: монографія / НАН України. Інститут мовознавства ім.О.О.Потебні. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2016. 627 с.
6. Яшенкова О. Основи теорії мовної комунікації : навч. посіб. для самостійної роботи студента. Київ : ВЦ «Академія», 2011. 304 с.

Кудлай В'ячеслав,

Петрова Ірина

/ м. Київ /

КЛАСИФІКАЦІЙНИЙ ДИСОНАНС І ЙОГО УСУНЕННЯ: ПОЗИЦІОНУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ІНФОРМАЦІЙНА, БІБЛІОТЕЧНА ТА АРХІВНА СПРАВА» В ГАЛУЗІ С «СОЦІАЛЬНІ НАУКИ, ЖУРНАЛІСТИКА ТА ІНФОРМАЦІЯ»

У сучасних умовах воєнного часу та прискореної інтеграції України до Європейського простору вищої освіти узгодженість національної номенклатури

спеціальностей із міжнародними класифікаторами перестає бути суто технічним завданням. Вона прямо впливає на якість державної освітньої політики, прозорість звітності, мобільність студентів і викладачів, зрозумілість дипломів для роботодавців, а також на здатність закладів вищої освіти (далі – ЗВО) ефективно покращувати створені освітні програми й проходити процедури акредитації. Саме тому розміщення спеціальності В13 «Бібліотечна, інформаційна та архівна справа» у блоці В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки», запроваджене постановою Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2024 р. № 1021, спричинило фахову дискусію, зокрема, під час XVIII Міжнародної науково-практичної конференції «Інформаційна освіта та професійно-комунікативні технології XXI століття» 10-12 вересня 2025 р., що отримала конструктивну підтримку серед членів Національної спілки документознавців України, очолюваною доцентом, завідувачем кафедри інформаційної діяльності та медіа-комунікацій НУ «Одеська політехніка» Василем Спрінсяном. Підставою для дискусії є те, що міжнародний класифікатор ISCED-F 2013 [1] чітко відносить детальне поле 0322 Library, information and archival studies до широкої галузі 03 Social sciences, journalism and information, тобто до галузі С, а не до мистецтвознавчої галузі В як це прописано у поточній редакції Постанови Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2024 р. № 1021 [2].

Наведені в ISCED-F 2013 описи 0322 фокусуються на методах відбору, придбання, організації, зберігання, опису та багатоаспектного забезпечення доступу до інформації; на управлінні записами (records management), метаданих, інформаційній архітектурі та кураторстві даних; на бібліотечних сервісах, архівних технологіях, на інформаційних практиках. Це ядро належить до наукового поля соціальних комунікацій і інформаційних наук, де головними категоріями є документ, дані, знання, користувач, комунікація, взаємодія «людина-інформаційна система». На відміну від цього, галузь 02 Arts and Humanities у ISCED-F описує, зокрема, історію та археологію, філософію,

мовознавство, літературознавство, мистецтво та ремесла, консервацію художньої спадщини. Отже, перетин між 0322 та 02 існує лише у площині історико-культурних ресурсів як об'єктів опису та збереження, а не у площині мистецької творчості чи гуманітаристичного аналізу.

Можна виокремити три категорії підстав перенесення спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» до галузі С «Соціальні науки, журналістика та інформація»: концептуально-методологічну; правозастосовну; прикладну. Концептуально-методологічна підстава пояснюється тим, що зміст спеціальності 0322 відповідає логіці соціальних наук, журналістики та інформації, де інформація постає як публічний ресурс і інфраструктура соціальної взаємодії. Друга – правозастосовна полягає у хибності галузевої належності, що може породжувати додаткові витрати для держави у забезпеченні ліцензування (невірне розміщення в планах ліцензування, кадрові та матеріальні вимоги, що не корелюють із реальним профілем освітніх програм), в акредитації (невідповідність матриць стандартів вимогам галузі), у національній статистиці (труднощі зв'язки з Eurostat та UIS). Прикладна ж пов'язана з тим, що роботодавці з секторів урядування документами, державних і комунальних архівів, наукових бібліотек, інформаційно-аналітичних служб, бізнесу очікують компетентностей саме з інформаційної науки, а не з мистецтвознавства та історії мистецтва. Зокрема, введений вступний іспит в магістратуру В13 у формі єдиного фахового вступного випробування (далі - ЄФВВ) з історії мистецтва наочно демонструє абсурдність означеної невідповідності в національному переліку спеціальностей 2024 р. та відірваність галузі В від реального змісту спеціальності «Бібліотечна, інформаційна та архівна справа». Логічним кроком було б надання можливості вступникам до магістратури скласти будь-який предмет ЄФВВ на вибір, як це було передбачено Порядком вступу до ЗВО 2025 р. для спеціальності С7 «Журналістика». Відповідно, для фахівців з інформаційної справи галузь С є більш релевантним маркером кваліфікації випускника.

Університетська практика підсилює наведені тези. Освітні програми спеціальності В13 опираються на теорію документних комунікацій, стандарти метаданих, принципи відкритих даних і наукових репозитаріїв, цифрову гуманітаристику у вимірі інфраструктур даних, а також на правові режими організації доступу до інформації та документації. Навіть коли освітні програми включають модулі з історії книжкової чи бібліотечної культури, це робиться крізь призму інформаційних систем, сервісів і політик доступу – а не мистецького виробництва. У цьому сенсі С7 Журналістика (0321) та С8 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа (0322) утворюють логічний «диптих» галузі С, де перша концентрується на створенні та поширенні суспільно значущого контенту, а друга – на його доборі, збереженні, описі та сталому доступі.

Приклади з університетів країн ЄС показують, що інформаційні школи представляють результати своїх наукових пошуків в межах освітніх програм саме у блоках Social Sciences, Journalism and Information. Звідси впливає важлива для України теза: гармонізація національного переліку спеціальностей 2024 р. з ISCED-F – це не тільки про семантику назв та сенсів, а про «зшивання» матриць компетентностей і кваліфікацій з ринком праці та міжнародною мобільністю.

Щоб продемонструвати змістову логіку, доцільно зіставити ієрархії ISCED-F та національного переліку. В таблиці 1 можемо побачити узагальнену картину, де видно, що місце 0322 у широкій галузі 03 природно відповідає включенню спеціальності до галузі С національної системи, а найзручнішою позицією стане індекс С8 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», що логічно продовжує С7 «Журналістика».

Поза класифікаційною узгодженістю стоїть питання назви спеціальності. Формула «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» відновлює баланс між українською та міжнародною версіями, унеможливорює звуження інформаційної науки до «додатка» бібліотечної або архівної роботи, а також спирається на

напрацьовані за 2015-2024 роки освітні стандарти Міністерства освіти і науки України (далі – МОН). Для здобувача і роботодавця така назва відразу сигналізує місце спеціальності в екосистемі управління інформацією й документами – від політики доступу та відкритих даних до цифрової спадщини та документаційного менеджменту.

Таблиця 1.

Узгодження ієрархій ISCED-F і національного переліку 2024 р. [1; 2]

Рівень	ISCED-F 2013	Змістовий акцент	Логічна національна відповідність
Широка галузь	03 Social sciences, journalism and information	соціальні науки; журналістика; інформаційні студії	Галузь С. Соціальні науки, журналістика та інформація
Детальне поле	0321 Journalism and reporting	створення та поширення публічної інформації	С7 Журналістика (чинна позиція)
Детальне поле	0322 Library, information and archival studies	управління інформацією, записами, колекціями; доступ і збереження	Пропозиція: С8 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа
Невідповідність В13 галузі В у переліку 2024 р. логіці ISCED-F 2013	02 Arts and Humanities	створення, реставрація видань, мистецькі техніки, історико-культурні студії	Зміст галузі 02 не відповідає змісту спеціальності 0322

Важливо розуміти, що перенесення спеціальності із В до С не змінює суті публічної місії бібліотек, архівів та інформаційних установ як культурних осередків. Навпаки, воно точніше фіксує їхню «інфраструктурну» функцію у цифровому суспільстві: забезпечення довіри до інформації, збереження та верифікації джерел, підтримка науки, освіти та громадянського життя. Відповідність ISCED-F робить цю функцію видимою в міжнародному інформаційному полі та у порівняльних дослідженнях, а отже – полегшує участь українських закладів вищої освіти у міжнародних проєктах та грантових програмах.

Процедури урядового нормотворення дозволяють розв’язати проблему точним і вузьким рішенням. Після направлення листів-звернень від ЗВО до МОН ініціатором змін виступає профільний центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки. Готується проєкт постанови Кабінету Міністрів України з

порівняльною таблицею, пояснювальною запискою, оцінкою впливів і довідкою про бюджетні наслідки. Після міжвідомчих погоджень (Міністерство культури та стратегічної комунікації України, Міністерство юстиції України, Міністерство фінансів України, Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти (далі – НАЗЯВО) документ подається до Секретаріату Кабінету Міністрів України для розгляду на урядовому комітеті гуманітарного розвитку та подальшого ухвалення Урядом. Технічна імплементація (оновлення методичних рекомендацій ISCED-відповідності, переоформлення ліцензій, оновлення довідників у Єдиній державній електронній базі з питань освіти) забезпечується наказами МОН.

Таблиця 2.

Матриця процесів для перенесення спеціальності B13 «Бібліотечна, інформаційна та архівна справа» у C8 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»

Сфера впливу	Зміни	Відповідальні	Кроки
Нормативна номенклатура	виключення рядка B13; додавання C8 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»	Кабінет Міністрів України, МОН	ухвалення постанови; оприлюднення; доведення до ЗВО
Методична відповідність	оновлені методичні документи відповідності ISCED-F 2013	МОН	видання методичних рекомендацій; роз'яснення для ЗВО
Ліцензування	перекодування спеціальності, без зміни змісту ОП	МОН, ЗВО	перехід у ЄДЕБО за зверненнями ЗВО та переоформлення ліцензій без експертиз
Акредитація	уточнення галузових матриць; прозора звірка зі стандартами	НАЗЯВО, ЗВО	оновлення форм і довідників; інформування експертних груп
Статистика та міжнародна звітність	коректні мапінги до UIS/Eurostat	Державна служба статистики України, МОН	оновлення класифікаторів у звітних формах
Комунікація з ринком праці	доведення інформації про компетентності випускників C8	ЗВО, стейкхолдери	позиціювання ОП, оновлення описів вакансій, кар'єрні сервіси

Щоб забезпечити прозорість та керованість переходу, доцільно заздалегідь визначити ефекти для ЗВО і здобувачів освіти. У таблиці 2 систематизовано основні ланцюжки впливу та необхідні дії, які відповідають практикам управління змінами у державному секторі освіти.

Оскільки зміна має характер коригування ідентифікації без зміни сутності освітніх програм, фінансово-економічні наслідки для державного бюджету відсутні. Вплив на університети обмежується технічними діями з перекодування та оновлення локальних документів, що може бути синхронізовано з навчальним роком і вступною кампанією. Здобувачі не відчують дискомфорту: записи в додатках до дипломів залишаться змістовно тотожними, а новий індекс С8 підвищить читабельність кваліфікації для міжнародної спільноти.

Щоб закріпити прийнятність змін для всіх стейкхолдерів, корисно ініціювати фахові консультації з бібліотечною та архівною спільнотами, а також з органами державної влади, що здійснюють документообіг і організацію діловодства. Зміст консультацій не стосується творчо-мистецької місії відповідних інституцій, а покликаний окреслити саме інформаційно-інфраструктурний характер їхньої діяльності та співвіднести очікувані компетентності випускників з наявними стандартами 0322, які в Україні були затверджені раніше для спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа».

Доречним виглядає і уточнення української назви спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». Такий варіант відтворює порядок ключових понять «інформація» - «бібліотека» - «архів» (від ширшого поняття до вузких, а не навпаки), підкреслює інтегральність наряду та закриває питання семантичної симетрії у стандартах, навчальних планах і довідниках. ЗВО зможуть зберегти сталість позначень у силабусах і локальних положеннях, а НАЗЯВО – зрозуміло оновити матриці оцінювання освітніх програм.

Отже, запропоноване перенесення спеціальності до галузі С з індексом С8 є точним і обґрунтованим кроком, що відновлює відповідність українського

переліку 2024 р. міжнародній класифікації ISCED-F 2013, зменшує регуляторні відхилення й підсилює конкурентоспроможність вітчизняних освітніх програм. З позиції соціальних комунікацій та інформаційної науки така зміна фіксує справжній зміст підготовки фахівців: від управління знаннями та записами до забезпечення довіри до інформації в українському суспільстві, яке воює та відбудовується. Практично це рішення не вимагає додаткових видатків, натомість відкриває можливості для точнішої інформації про спеціальність для міжнародних партнерів, для прозорості акредитації та кращої видимості українських дипломів у світі.

Література

1. ISCED-F 2013: Fields of education and training 2013 (detailed field descriptions). UNESCO Institute for Statistics, 2015. URL: <https://www.uis.unesco.org/sites/default/files/medias/fichiers/2025/04/international-standard-classification-of-education-fields-of-education-and-training-2013-detailed-field-descriptions-2015-en.pdf>.

2. Про внесення змін до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2024 р. № 1021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1021-2024-%D0%BF#Text>.

Белла Марина

/ м. Київ /

КОРПОРАТИВНІ КОМУНІКАЦІЇ У МЕДІА- ТА ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ

У добу війни, гібридних загроз і цифрової турбулентності корпоративні комунікації виходять далеко за межі традиційного уявлення про «пресреліз та корпоративний сайт». У публічному просторі вони дедалі частіше виконують функції, які раніше асоціювалися виключно з журналістикою, громадським сектором чи органами влади: інформують, заспокоюють, пояснюють складні